

ВМРЕЖУВАЊЕ НА ФОРМИТЕ НА ГЛОБАЛНИОТ ТЕРОРИЗАМ

NETWORKING FORMS OF GLOBAL TERRORISM

PhD Tanja Milosevska

Faculty of Philosophy-Institute of Security, Defence and Peace.

tmilosevska@gmail.com

АПСТРАКТ: Овој труд укажува дека глобалните терористички организации се многу рационални во своето однесување и се потпираат на мрежните структури при нивното дејствување.

Информационската револуција создава услови за формирање и јакнење на мрежните облици на организација и истовремено овозможува остварување на нивните компаративни предности над хиерархиските облици. Денес, со развојот на најновите научно-технички достигнувања и средствата за комуникација, терористите се прилагодиле кон новите околности и создале мрежа на терористички организации, чишто организациски ќелии егзистираат во сите делови на светот.

Цел на овој труд е докажување на хипотезата дали „новиот“ тероризам еволуира кон мрежно дејствување-војување односно дали помеѓу степенот на активност на терористичките организации и степенот на прифаќање на мрежните форми на организација постои позитивна корелација.

Клучни зборови: глобален тероризам, мрежно војување, вмрежување, информациска револуција.

ABSTRACT: This article suggests that global terrorist organizations are very rational in their behaviour and rely on network structures during their operation.

Information technology creates conditions for the establishment and strengthening of network forms of organization and also realizes their comparative advantages over hierarchical forms. Today, with the development of the latest scientific and technical achievements and communication facilities, terrorists adapted to new circumstances and created a network of terrorist organizations whose organizational cells exist in all parts of the world.

The purpose of this paper is to prove the hypothesis whether the "new" terrorism is evolving towards network-warfare action or whether between the degree of activity of terrorist organizations and the degree of acceptance of network forms of organization there is a positive correlation.

Key words: global terrorism, network warfare, networking, information revolution.

ВОВЕД

Од државно-спонзориран тероризам, карактеристичен за времето на Студената војна, кој беше познат и како метод на специјалното војување, еволуирањето на тероризмот отиде во насока на премисите на религијата и анархијата. Вмрежувањето на религиозно обоените терористички групи во услови на техничко-технолошки развој и експанзија на глобализацијата, претставува сериозна закана за светскиот мир и безбедност, што во неколку наврати е препознаено и од страна на Советот за безбедност на ООН. (UN Security Council Resolution, 2001)

Ваквата еволуција на тероризмот отиде во насока на вмрежување на терористичките групи и нивно сè поголемо интернационализирање. На тој начин, искористувајќи ги условите кои ги овозможува современиот свет на живеење, а пред сè, силните интеракциски односи на меѓународен план, подемот на борбата за човекови права и обидот за толкување на правото за самоопределување во духот на сецесијата, глобализацијата и нејзиното влијание врз класичниот пристап на суверени држави, како и промената на рамнотежата на сили во меѓународната политика, започна процес на формирање на современиот тероризам.

Новите глобални терористички организации ги сочинуваат илјадници припадници кои дејствуваат на глобално ниво. Структурата на овие организации е мрежаста и хоризонтална. Самостојните членови или малите групи имаат во рамки на организацијата висок степен на самостојност во одлучувањето. Раководството на организација се трансформира во оперативно ниво на раководење и станува верски-идеолошки лидер, односно елита која ја осмислува и ја дава политичката платформа на дејствувањето. Поради големиот број на припадници на мрежата и нивната дисперзија, основната улога на лидерот е проектирање на верска-идеолошка платформа која со своите идеи и цели може да биде прифатена од сè поголемиот број потенцијални терористи. Непосредната подготовка на операциите, изборот на целите, времето на нападот, ангажирање на непосредни извршители (терористи-самоубијци), препуштено е на локалните или регионалните структури на мрежата, освен кога станува збор за голем напад. Во тој случај, неопходно е одобрение од раководството. Како резултат на оваа структура и модалитети на дејствување, се изведуваат акции на локални верски фанатици (кои претходно немаат воспоставено формални врски со терористичката мрежа), и доколку се во склад со основните принципи на мрежата, ќе бидат дополнително прифатени како дел од поширока и координирана акција.

Пројавените тенденции тероризмот да се развива врз верски, социјални и економски компоненти го профилира новиот глобален тероризам кој се придвижува од инфраструктура на логистичка поддршка која била одредувачка за дејствување на

традиционалните терористички групи, кон идеја на интелектуално јадро на групата или лидерот. Околу главната идеја се формираат низа мали групи кои најчесто дејствуваат независно. Само идејата, стратегијата или насоките кои повремено се издаваат од страна на центарот или јадрото на терористичката мрежа, кои практично е невозможно да се лоцираат и идентификуваат, ги поврзува во единствена виртуелна терористичка мрежа. Идејата и стратегијата на терористичката мрежа која најчесто се фокусира кон социјалната неправда, културната, верска дискриминација, економската бесперспективност на маргинализираните заедници, станува еден од детерминирачките мотиви за реализирање на бројни терористички активности на мали и изолирани терористички групи или поединци. Невидливоста на хиерархиската идеолошка инфраструктура и глобалната дифузност на логистичката мрежа претставува најголема безбедносна закана и опасност која произлегува од глобалниот тероризам.

УЛОГАТА НА ИНФОРМАЦИСКАТА РЕВОЛУЦИЈА ЗА ВМРЕЖУВАЊЕ НА ФОРМИТЕ НА ГЛОБАЛНИОТ ТЕРОРИЗАМ

„Глобалните терористички организации успешно оперираат и функционираат на глобално ниво со помош на мрежи инсталирани насекаде низ светот. Колективно тие поседуваат капацитети и располагаат со оперативни можности да ги остварат своите крајно радикални цели во било која држава. Реализацијата на нивните идеолошки цели ја загрозува безбедноста на државите надвор од границите на нивните „матични територии“. Во време на модерна комуникациска технологија, интернет и способности за слободно и неограничено движење, се создава еден вид на „виртуелна нација“ која поседува огромен квантум на средства за моќ, вклучувајќи ги информациите, „вооружените сили“ и економската моќ. Најзначајната кохезивна сила што ги поседува овие моќни организации се изразува преку радикалните исламски верувања и силното заедничко спротивставување на вредностите на западната култура“ (Котовчевски, 2011: 293-294).

Информациската револуција создава услови за формирање и јакнење на мрежните облици на организација и истовремено овозможува остварување на нивните компаративни предности над хиерархиските облици. Информациската доба не влијае само на изборот на цели и оружје на терористичките организации, туку и на нивниот начин на функционирање. Потенцијалната предност на мрежните организациски облици во однос на традиционалниот хиерархиски поредок, се согледува преку мрежната структура на латерална контрола, авторитет и комуникација за разлика од вертикалната комуникација.

Информациската револуција го помага создавањето и јакнењето на мрежните форми на организација и истовремено овозможува остварување на нивни компаративни предности над хиерархиските форми. Тоа особено ќе придонесе за нови можности на недржавните актери кои полесно ќе се трансформираат во мултиорганизициски мрежи во однос на традиционалните хиерархиски државни актери, со оглед на тоа дека недржавните актери побрзо се адаптираат на надворешните влијанија и попродуктивно ги користат информациите за унапредување на процесите за донесување на одлуки.

Основни карактеристики на мрежните организации се следниве:

1. Комуникацијата и координацијата не се однапред формално одредени преку вертикални односи на известување, туку се остваруваат според потреба.
2. Внатрешноста на мрежата (пр. делови на мрежна организација во една држава или мрежна организација која е дел од поголема мрежа), најчесто се надополнува со врски со поединци надвор од организацијата (кои често ги преминуваат националните граници). Интерните и екстерните врски се создаваат и згаснуваат во зависност од животниот циклус на проектот односно задачата.
3. Внатрешните и надворешните врски не дефинираат бирократски правила/заповеди, туку заеднички вредности и норми, како и меѓусебна доверба. Поголемиот дел од активностите ги реализираат „самоуправувачки“ тимови, додека надворешните врски ги сочинуваат организиран збир кои вклучуваат комплексна мрежа на групи (Monge and Fulk, 1999: 71-72).

Може да се заклучи дека латералните координациски механизми го олеснуваат преземањето на операции на мрежните терористички организации и се поддржани од напредокот на информациската технологија.

Причините поради кои новите информациски и комуникациски технологии го поддржуваат настанувањето на мрежните форми на организација се:

- Зголемената брзина на комуницирање (со зголемена пропустливост на мрежата и широка вмреженост). Новите технологии ја овозможуваат комуникацијата и координацијата помеѓу раздалечените припадници на групите на терористичките организации.
- Намалената цена на комуницирање. Новите технологии значително ги намалија трошоците за комуницирање, овозможувајќи одржливост на мрежниот облик на организација (со оглед на потребата за интензивна комуникација).
- Интеграцијата на комуникациските и компјутерските технологии резултирала со зголемен опсег и сложеност на информациите кои можат да се споделуваат со помош на мрежата (Monge and Fulk, 1999: 84).

Технологиите на информациската ера се особено погодни за мрежните облици на организација чии припадници се географско оддалечени или се задолжени за спроведување на различни но комплементарни активности. Тоа не значи дека традиционалните хиерархиски организирани терористички организации нема да ги прифатат или користат информациските технологии за да ги подобрат интерните заповедни, контролни и комуникациски функции. Пример е сектата Аум Шинрикјо која била организациски високо централизирана околу личноста на водичот со кохезиона и строга хиерархиска структура, но истовремено во голема мера се користела со информационата технологија во внатрешноста на групата.

Концепцијата на мрежното војување е конзистентна со обрасците на случувања на Блискиот Исток, каде е очигледно дека новите и активни терористички организации ја усвојуваат децентрализираната флексибилна мрежна структура, која им овозможува преобразба од формално организирани и државно спонзорирани терористички организации кон приватно финансирани неформални мрежи. Ако е повисоко нивото на мрежната организираност на терористичката организација, се јавува поголема веројатност информациската технологија да се користи за подпора во процесот на мрежно одлучување. Најновите достигнувања на информациските технологии им овозможуваат на вмрежените терористички организации побрз, поефтин и посигурен проток на информации. Преку прифаќање на информациската технологија за одлучување, се зголемува веројатноста дека терористичките организации ќе користат иста технологија како средство за напаѓање (со цел за попречување на нормалното функционирање или уништување).

Потенцијалната моќ на Петтата генерација на војување беше демонстрирана во бомбашките напади во Мадрид во 2004 година. Во оваа прилика, серија на масовни бомбашки напади на транспортната инфраструктура која ја предводеа мрежно поврзани терористички групи, во еден единствен ден, и тоа во екот на националните избори, резултираа со вонредна состојба во владата во Шпанија, и влијаеше на моментално повлекување на Шпанските воени сили кои беа ангажирани во воена кампања против бунтовниците во Ирак.

Бомбашките напади во Мадрид се значајни од причини што терористите кои стојеа позади истите, беа главни дилери на дрога и дел од нарко-мрежата која се простираше од Мароко преку Шпанија и Белгија до Холандија. Додека почетните проценки за цената на бомбите кои беа употребени се движеше од околу 50.000 фунти, вкупната заработка откриена во дрога и готови пари, а која се поврзуваше со овие напади достигнува вредност од повеќе милиони фунти. При ова се дојде до сознанија дека групата која ги изврши терористичките напади е дел од транснационална

криминална организација. Со ваквото ангажирање се демонстрира дијалектичката предност на Петтата генерација на војување над веќе познатите методи на војување од Третата и Четвртата генерација на војување.

МРЕЖНИ ОРГАНИЗАЦИОНИ ФОРМИ

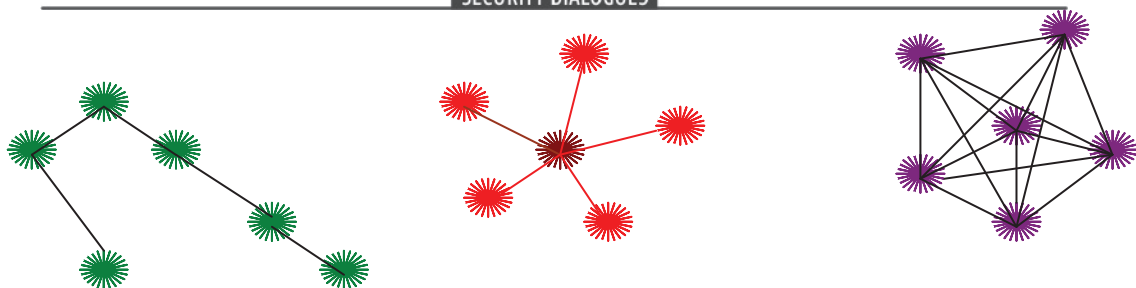
Новиот транснационален тероризам го спроведуваат не-државни учесници кои дејствуваат во лабаво организирани глобални мрежи. Како транснационални учесници новите терористи не мораат да ги почитуваат институциите на власта, може да дејствуваат преку границите и имаат пристап до различни извори на финансирање и технологии. За разлика од терористите од минатото кои биле финансирани од една држава, денешните нови терористи не зависат од било која држава и според тоа не се служат со традиционалната дипломатија или воена закана; не постои држава со која треба да се преговара или држава на која треба да и се одмаздува (Howard and Sawyer, 2006: 93-101).

Формата на организација на мрежната војна наликува на „свезди“ кои имаат некои централизираны елементи или на „синџири“ кои се линеарни или на „сеповрзана“ мрежа, во која секој основен контакт комуницира или влегува во интеракција со секој од другите контакти.

1. Мрежа во форма на „синџири“-комуникацијата помеѓу краевите на мрежата се одвива преку посредници, односно „свезди“. Оваа форма можат подеднакво да ја користат терористички организации и структурите на транснационалниот организиран криминал преку ланец за кримчарење во кој луѓето, добрата и информациите патуваат по линија која се состои од одвоени контакти/„свезди“ и каде комуникацијата од едниот до другиот крај на линијата мора да помине низ сите делови на „синџирот“.

2. Мрежа во форма на „свезда“-комуникацијата и координацијата помеѓу припадниците на мрежата се одвива преку централната „свезда“ или чвор. Овој вид на форма на организација е експлоатиран од страна на организацијата на нарко-картелот каде членовите на криминално-терористичките организации се поврзани со центарот или главниот организатор односно преку него мораат да комуницираат и да ги координираат сите свои активности.

3. Поврзана/канална мрежа претставува соработничка мрежа на повеќе меѓусебно поврзани помали групи. Мрежата на милитантните групи го применува овој облик на мрежно организирање (Arguilla and Ronfeldt, 2001: 7-8).

Синџир
Поврзана-канална

Свезда или центар

Слика бр.1: Основни типови и нивоа на мрежи (Arguilla and Ronfeldt, 2001: 8).

Може да се заклучи дека најтешко се организира и одржува поврзаната/канална мрежа, која бара честа комуникација, но таа воедно нуди најмногу можности за спроведување на заеднички операции, односно таа претставува мрежен облик кој најмногу ќе просперира од информатичката револуција (Howard, 2004:92). Во поврзаната мрежа хиерархијата не е изразена или воопшто не постои, а во внатрешноста на структурата може да фигурираат повеќе лидери и поради тоа донесувањето на одлуки, и понекогаш и самото дејствување е децентрализирано. Оваа предност им овозможува автономија и ја поттикнува иницијативата на помалите групи. Но, тука се јавува и опасноста дека таквата организација може да остави контрадикторни впечатоци кои се движат од анархичност до повеќекратна организираност. Успешното функционирање на овој мрежен облик треба да се согледа во неговата потреба за постоење на заеднички интереси и цели, односно постоење на доктрина или идеологија чии стојалишта ги прифаќаат сите контакти/свезди.

Секоја форма на мрежна организација според потребата може да биде прилагодена кон различни услови и намена. „Свездата” или контактот може да биде претставен преку поединец, група и/или институции (или нивен дел), и држава, додека границите на мрежата можат да бидат јасно одредени, но можат да бидат и недефинирани, односно невидливи и порозни во однос на надворешното опкружување. „Свездите” на мрежата се повеќе или помалку поврзани во одредено членство каде сите комбинации се можни.

Покрај трите основни мрежни организациони форми постои можност за комбинирање кога настануваат хибридни форми.

-Мрежниот актер може да ја организира својата група како поврзана мрежа а истовремено да ја користи мрежата во форма на „синцири” и мрежата во форма на „свезда” за изведување на тактички операции.

-Терористичките и организирани криминални организации кои се хиерархиски структурирани можат да се користат со мрежни организациони форми за спроведување на тактички операции.

-Мрежните организирани терористички и организирани криминални организации во облик на поврзана/канална мрежа можат да се користат со хиерархиски организирани тимови за реализирање на тактички операции (Howard, 2004:92).

Конкретен пример за хибриден облик на мрежа е терористичката организација Ал-Каеда, односно, комуникацијата помеѓу припадниците на таа мрежа, се остварува со комбинација на мрежата во форма на „свезда” (кога контактите, оперативците комуницираат со лидерот и неговите блиски соработници во Авганистан) и поврзана/канална мрежа (кога контактите на мрежата меѓусебно комуницираат без консултирање на лидерот на организацијата (Simon and Benjamin, 2000:70).

„Познатите непријатели кои ги модифицираат структурите и стратегиите за да ги искористат мрежните дизајни ги вклучуваат транснационалните терористички групи, распространувачи на оружје за масовно уништување на црниот пазар, нарко групи и други криминални групи, фундаменталистички и етнонационалистички движења, лица кои вршат пиратерија и шверцери на имигранти и бегалци”. Благодарение на информатичката револуција насекаде низ светот, членовите на мрежите не мораат лично да се среќаваат. Од перспектива на терористите, поради тоа, безбедноста е подигната на повисоко ниво, а една организација може да има поддржувачи низ целиот свет. Овие актери главно се состојат од дисперзирани групи кои се согласуваат да комуницираат и да дејствуваат можеби и без централно лидерство или седиште. Се претпоставува дека хиерархиските организации, какви што се државите, можат да бидат несоодветно опремени за да се справат со едни такви организациски иновации (Arguilla and Ronfeldt, 2001).

Иако глобалните терористи имаат креирано внимателно дизајнирани стратегии со кои ќе постигнат одредени цели, целите само по себе се тешки за остварување. Во центарот на овој напор да се дојде до промени е изборот на цели и оружје. Сепак, терористичките напади е најдобро да се сфатат како финален резултат на повеќе активности кои вклучуваат зголемување на фондовите, регрутација, обука, развивање специјални вештини и подготовки пред напад што може да трае со месеци, па дури и години. Една компонента од оваа стратегија е прифаќање на мрежните структури кои се

подготвени за групирање и обнова во случај на уништување на некој од деловите на мрежата (Baylis and Associates, 2007).

Согледувајќи ја предноста и примената на мрежните организациони форми, мора да се земе во предвид дека иако мрежните актери имаат корист од зголемената брзина и намалената цена на комуникациите, широката вмрежаност, сепак целосната примена на потребните технологии е проблем за географски широко дистанцирани припадници на мрежите. Исто така, не треба да се занемари дека прифаќањето на потребните технологии кои овозможуваат еволуција кон мрежните форми, не се единствени и критично потребни технологии. За мрежното функционирање можат да бидат доволни и „старите“ начини на комуникација, како на пример, посредник-курир или преку комбинација на „новите“ и „старите“ начини на комуникација. Потребно е да се забележи дека мрежното војување не претставува интернет-војување, односно тоа не се одвива само во сајбер просторот, а начинот на водење и вкупните резултати на мрежната војна зависат од случувањата во реалниот свет.

ТЕРОРИСТИЧКО ВМРЕЖУВАЊЕ НА БАЛКАНОТ

Зголеменото ангажирање на исламскиот терористички фактор во Албанија и на Косово имало директно влијание на оперативната структура и организација на ОБК. Првиот формиран терористички одред бил составен од муџахедини од Саудиска Арабија, Египет, Албанија, Македонија и Иран кои биле поврзани со Ал Каеда. Во рамки на албанскиот терористички фронт на Балканот, на просторот на Македонија дејствува исламскиот терористички фактор преку постоење на воено и политичко крило. Формираната терористичка мрежа, покрај извршување на терористички акти, се користи и за криумчарење на наркотици, оружје и луѓе, што претставува еден од поважните извори за финансирање на терористите (Margetic, 2006: 7). Според извештаите, дрогата доаѓа од Авганистан, се преработува во Турција, а потоа се транспортира на Косово, каде ја преземаат албанските нарко-дилери и ја пренесуваат преку различни канали во Западна Европа. Овие канали имаат две гранки-една која оди преку Албанија за Италија, и друга преку Бугарија и Унгарија. Како главен центар на албанската нарко-мафија која зазема 75% од пазарот во Европа се наведува Женева.

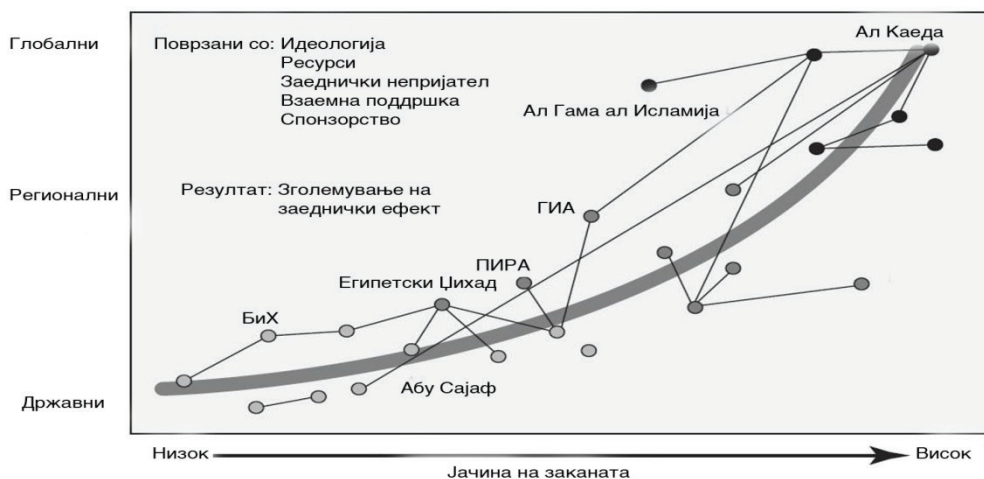
Ал Каеда во 1991 година во Софија ја формира командата за поддршка и координација на терористички активности. Раководството на командата во 1994 година го презема Ајман ал Завахири (вториот човек во Ал Каеда). Негова главна мисија била да се воспостави разузнавачка и терористичка инфраструктура за уфрлување на муџахедини на Косово и во Македонија. Ал Каеда започнала во 1994 да ја создава инфраструктурата во Албанија, година во која оваа земја ја посетува Осама бин Ладен.

Во тој период се воспоставуваат ќелии на Ал-Каеда на Косово. Таквата силна терористичка мрежа набрзо започнува да дејствува и надвор од БиХ и Косово, попрецизно во Македонија, 2001, Шпанија, 2004 и Велика Британија во 2005 година.

Разузнавачките кругови во Албанија го потврдуваат присуството на Бин Ладеновата мрежа преку присуство на пет групи на борци-борци на џихад од Египет, Судан, Саудиска Арабија, Алжир и Тунис преку нивно учество во судирите на Косово, во редовите на терористичката организација ОВК.

Ал Гама ал Исламија има изразена поврзаност со припадниците на терористичката организација ГИА-Египетски Џихад. Дел од припадниците на муџахединската заедница во БиХ соработуваат со припадниците на Ал Гама ал Исламија и терористичката мрежа на Ал Каеда. ГИА-Египетски Џихад е милитантна терористичка организација која реализира терористички обуки на подрачјето на Тунис, Алжир и се поврзува со одредени групи како што е Ал Гама ал Исламија која дејствувала и на подрачјето на БиХ. Оваа терористичка организација работела на уфрлување на странски државјани од арапско потекло во Босна и Херцеговина кои биле предводени од идејата за ширење на исламот. Голем дел од овие странски државјани се трансформирале во спиечки ќелии кои се активираат во одредени периоди во БиХ (Мостар). Војната во БиХ им послужи на терористичките групи како одличен полигон за обука-каде се создадени двонасочни канали преку кои терористите се обучуваа и истовремено стекнуваа искуство и потоа заминуваа во други региони како искусни терористи.

ТРАНСНАЦИОНАЛНИ ТЕРОРИСТИЧКИ МРЕЖИ

Според проценките на израелските служби за безбедност, терористичката оска и мрежа на Балканот (Босна-Македонија-Албанија-Бугарија-Косово-Југот на Србија), како дел од глобалната исламска терористичка мрежа, брои денес околу 6000 терористи.

Создадена е силна капацитетна-добро организирана и меѓусебно поврзана терористичка-криминална мрежа која ја сочинуваат муслиманските екстремисти муџахедини и Ал Каеда од една страна, и воено (терористичко) крило на паналбанското сепаратистичко движење, од друга страна. Ал Каеда, Иран и некои други исламски земји создадоа во БиХ силна организирана вооружена и радикално индоктринирана мрежа, која служи како база за регрутирање, обучување, планирање и реализирање на терористички акции.

Терористичките групи воспоставиле во целиот свет врски и мрежи обезбедувајќи соработка помеѓу национални и меѓународни терористички организации во форма на финансиска и техничка поддршка (Stohl, 1983: 87).

Робустноста и еластичноста на терористичките мрежи не се основани на бројни врски кои испраќаат или примаат информации, туку на одржуваната можност да мобилизираат и анимираат како актуелни така и идни борци, поддржувачи и симпатизери преку овие врски (Hoffman, 2003). Иако истражувачите на тероризмот долго време биле свесни дека терористичките мрежи кои издржале низ времето се врзани со етнонационални или борби на заедницата, продолжени конфликти, политички настани или перцепирани историски нееднаквости.

Некои мрежи се градат врз релации на хомофилност (семејство, пријатели, идентитет). Споредувајќи со етнички базирани терористички организации како што се Хамас, Хезболах и баскиската ЕТА со мулти-етнички терористички групи како што се Ал Каеда и Аум Шинрикјо ја истакнуваат критичката важност на разликување помеѓу глобални и локални мрежи. Хамас и други етнички базирани организации формираат ќелијска структура компонирана примарно од хомофилни врски (пр. клан или група од етнички членови) (Norton, 1998: 1-44). Конспираторите не формираат многу нови врски вон мрежата и често ја минимизираат активацијата на постоечките врски во мрежата. Цврсти врски, кои остануваат често скриени, се фреквентно формирани години претходно во училишта и кампови за обука, и ја држат ќелијата поврзана. Многу вакви организации исто така ги регрутираат нивните членови само од познати отколку од затворени кругови на потенцијални учесници, на пример од семејство или клан и зависат од роднински врски кои им обезбедуваат доверба.

Во многу аспекти, транснационалните врски се идеална организација за терористичките дејствија во глобализираниот свет. Мрежите се распространети и иако

сите имаат свој центар, транснационалната распределба го отежнува процесот на државите да го нападнат нивниот центар на гравитација.

Со анализа на вмрежувањето на формите на глобалниот тероризам се потврдува тезата за очекувани промени на терористичките организации на организационо ниво, ниво на доктрина и стратегија попрецизно на технолошко ниво, како и промени на спектарот на закани и начините на водење на конфликтите. Со оглед на тоа, оправдано е да се размислува за организациона прилагоденост на институциите задолжени за сузбивање на тероризмот поради нивно поефикасно спротивставување на постојните мрежни организациони форми на терористички организации.

ЗАКЛУЧОК

Резултатите од истражувањата на моделите и трендовите на активности ја потврдуваат хипотезата дека „новиот“ тероризам еволуира кон мрежно дејствување-војување со оглед на тоа дека:

- сè поголем број на терористички организации ги прифаќаат мрежните форми на организација и притоа сè повеќе ја користат информациската технологија;
- терористичките организации (оние кои се основани осумдесетите и деведесетите години на 20 век) се подлабоко вмрежени за разлика од терористичките организации со долга традиција;
- помеѓу степенот на активност на терористичките организации и степенот на прифаќање на мрежните форми на организација постои позитивна корелација. Во прилог на ова тврдење се новите и помалку хиерархиски организирани терористички организации како што се Хамас, Палестинскиот исламски џихад, Хезболах и Ал-Каеда, кои воедно станаа и најактивни терористички организации;
- еднаква е веројатноста дека информациската технологија ќе се користи како организациона потпора и како средство за напаѓање при војување и
- поголема е веројатноста дека новорегутираните припадници на терористичките организации се поспособени за користење на нови технологии, што имплицира дека во иднина ќе бидат подлабоко вмрежани и повеќе ќе ја користат информатичката технологија.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Arquilla J. Ronfeldt D.** (2001) *Networks and netwar: The Future of Terror, Crime and Militancy*, Santa Monica, CA: RAND Corporation.
2. **Baylis, J. et. al.** (2007) *Strategy in the Contemporary World*, second edition, Oxford University Press.
3. **Hoffman B.** (2003) *Al Qaeda, trends in terrorism and future potentialities: an assessment*, Rand Corporation, <http://www.rand.org/pubs/papers/P8078/P8078.pdf>.
4. **Howard, R.** (2004) *Terrorism and Counterterrorism*, Connecticut: McGraw-Hill/Dushkin.
5. **Howard R. Sawyer R.** (2006) *Terrorism and Counterterrorism: Understanding the New Security Environment*, Dubuque, Iowa: McGraw Hill Contemporary Learning Series.
6. **Котовчевски М.** (2011) Полемологија, Скопје: Филозофски факултет.
7. **Margetic, D.** (2006) *Islamisticki terorizam na jugu Evrope*, Zagreb.
8. **Милошевска, Т.** (2013) Модели на поврзаност на тероризмот и транснационалниот организиран криминал, Скопје: Филозофски факултет, Институт за безбедност, одбрана и мир.
9. **Monge P. Fulk J.** (1999) *Shaping Organizational Form: Communication, Connection, and Community*, Thousands Oaks, Sage.
10. **Norton A.** (1998) Terrorism in the Middle East in: Pisano V. (ed.), *Terrorist dynamics: a geographical perspective*, Arlington: International Association of Chiefs of Police, p.p. 1-44.
11. **Simon S. Benjamin D.** (2000) "America and the New Terrorism" in: *Survival*. Vol. 42, No. 1. p. 70.
12. **Stohl M.** (1983) "The international network of terrorism" in: *Journal of Peace Research*, 20(1), p.p. 87-94.
13. **UN Security Council Resolution 1368, 12.** (2001) SC. Resolution 1373.